

foto: Tereza Flachová

ŠTĚPÁN JINDRA

Ve stínu Temelína

Román jihočeského prozaika Jiřího Hájíčka *Rybí krev* sice nepatří mezi žhavé novinky a už jsme jej přibližovali v Záložce čísla 4/2014, vzhledem k tématu tohoto čísla i nesporným kvalitám knihy však stojí ještě za jedno ohlédnutí. Nositel ocenění Magnesia litera za rok 2012 se dá zařadit do autorovy linie venkovských próz, žánr však přesahuje. Hybná síla děje, kterou je plánovaná výstavba přehrady ohrožující ves, v níž vyrůstá hlavní hrdinka, nabízí čtenáři víc než jen exkurs do venkovské reality. Přináší totiž podnětné zamyšlení nad konfliktem mezi civilizačním pokrokem, kulturní tradicí a přírodou.

Jiří Hájíček nám poměrně strohým stylem a klidným tempem — přičemž obojí zvládá bravurně — předkládá v zásadě dvě dramatické linie. V jedné sledujeme pomalé umírání krajiny odsouzené k neexistenci, v té druhé životní peripetie hlavní hrdinky Hany, její rodiny a přátel. Je zcela individuální, která z výkladových os na vás zapůsobí silněji. Někdo vyzdvihuje spíše příběh Hany, který román obsahově rámuje, někoho více osloví samotné drama zanikající krajiny, které děj posunuje.

Hájíčkově rozhodnutí psát z perspektivy ženské postavy je prvním překvapením knihy, ať už autorovy předchozí knihy znáte, nebo ne. Hanu zastihneme s lístkem popsaným jmény z její minulosti, která přijíždí zpět do jižních Čech po letech strávených v cizině. Každé jméno poodhaluje příběh jejího mládí a skrývá křivdy, které je třeba urovnat. Jak Hana dotyčně postupně navštěvuje, vzpomíná na události přelomu 80. a 90. let dvacátého století, které předcházely jejímu letitému exilu. A tehdy přichází na scénu další němý svědek té doby, který se však v jihočeské krajině usadil natrvalo.

Jaderná elektrárna Temelín, vrhající na osudy jednotlivých postav svůj čtyřvěžatý stín.

Být u toho

Právě rozvržení románu do dvou časových rovin může působit lehce dvojace. Zatímco retrospektivní pasáže čtenáře vtahují do děje, ty současné dovedou podobný dojem vyvolat zřídka a působí spíše jako nutný tmel. Občas, především zpočátku, z nich na čtenáře dýchá i jakási umělost. Dojem se ale zlepšuje, když začínají vysvětlovat tajemství obestírající Hanino mládí. Podobně odtažitě může působit i samotná Hana, do níž je obtížné se přímo vcítit. Ač si ji postupem času můžete oblíbit, nelze se zbavit podezření, že hlavní motivační postavou je „být u toho“, abychom mohli nějakýma očima toto poutavé drama sledovat.

Na druhou stranu barvitě vylíčení dobového venkova a jeho osídlení širokou a pestrou škálou charakterů silnou ústřední postavou nevyžaduje a Hanina nenápadnost ponechává čtenáři kapacitu sblížit

se i s postavami okrajovými. Jejich osudy nás najednou zajímají o to více a v případě jedné události, která tragicky poznamenala Haninu rodinu, budí patriční napětí a zvědavost. Právě rozuzlení rodinné tragédie je řekněme mainstreamovější z oněch dvou dramatických linií. Místo na těchto stránkách Sedmé generace ale románu vyloučila zejména linie druhá.

Hněv na Hněvkovice

Ta ukazuje, že debata o jaderné energii se netýká jen argumentů na téma ukládání vzniklého odpadu, bezpečnosti reaktorů nebo ekonomičnosti provozu. Že jaderná elektrárna není ohraničeným průmyslovým komplexem, ale komplikovaně prorůstá do krajiny. Že kvůli výstavbě Temelína musela vzniknout také vodní nádrž Hněvkovice, která spolkla nebo částečně utopila několik vsí. Beznaďný boj usedlíků proti přehradě, postupná rezignace, snad i smíření, nebo na druhé straně odvaha, naděje a vůle bojovat do konce — či jen neschopnost přiznat porážku — to jsou příběhy a emoce aktuální i dnes. Stejně nadčasová jsou i slova Petra, Hanina partnera: „Kdo ovládá energie, má ohromnou moc...“ Zejména v době, kdy zažíváme pokusy o prolomení těžebních limitů, tunelování národních parků a výstavbu dalších přehrad a jaderných bloků.

Hájíčkův popis vykořenění obyvatelstva a vyprázdnění krajiny je sugestivní a člověk se přistihne při doufání v dobrý konec — ten však pohled na současnou mapu toku Vltavy nepřipouští. Autor sleduje lidi pachtící se na ranních směnách v JZD, sekající trávu králíkům, přibližuje oblíbená místa u řeky. A skrze tuto obyčejnost a prostotu si krajinu románu čtenář zamiluje, zabydlí se v ní. Sám Hájíček se v ní zjevně cítil také jako doma, sloh v daných pasážích příjemně plyne. A snad se nakonec nechal i trochu strhnout při popisu jejího zániku. To když zatvrzelost zanechává Hanu samotnou v již vybydlené vsi, opilou a nemocnou, prožívající labutí píseň svého domova v horečnatém deliriu. V tomto momentu román skládá hold romantické literatuře.

Jako šafránu

Dlužno dodat, že kniha není ekologickým majáčkem houkajícím na poplach. Drží si vypravěčskou perspektivu a nechává na čtenáři, jaký postoj k předloženým událostem zaujme, případně kam ho uvažování o nich dovede. Lze v ní například najít i stále živější konflikt mezi lokálním a globálním. To když jeden z aktivistů bojujících proti přehradě odjíždí po porážce jinam, zachraňovat severočeské Libkovic. Jeho snem je pak přihlásit se na misi Sea Shepherd bránit mořské živočichy (viz 7.G 5/2013). Není ale takové „drobení dobra“ bez zakořenění jen egoistickým dobrodružováním, pokrytectvím kontrastujícím se snahou za každou cenu zachránit kousek rodné krajiny? A má jedno či druhé vůbec naději na úspěch?

Kladení takových otázek však není pro četbu knihy stěžejní. Právě ukázkové propletení obou příběhových linií umožňuje klidně se jen nechat nést příběhem po vlnách Vltavy, postupně vyhlazovaných hladinou přehradního jezera. Jiří Hájíček napsal román pro širokou veřejnost, který může být zároveň ozdobou knihovny každého ekologa či environmentalisty. Kvalitní prózy s podobnou tematikou, navíc české, je jako šafránu.

Jiří Hájíček — *Rybí krev*. HOST 2012, 360 s.

BIOASTROLOG RADÍ A VARUJE / Bedřich Vypera

Hvězdy v duši!

V měsíci květnu a červnu bude Mars protínat znamení Blíženců. Můžeme tak očekávat pozitivní energii v oblasti vzdělávání, čerpání informací. V oblasti čerpání peněz však čekat spíš reprovizní handicap. Díky Merkuru v Beranu si budete také zpočátku měsíce června velmi jistí ve svém rozhodování. Že jste se spletli, zjistíte až koncem roku. V lásce pak Venuše slibuje úspěch zejména těm, kteří vytrvají. Těm, co nevytrvají, mohu zase já slíbit svatý pokoj.

Na jaře bude u Beranů na vzestupu soutěživost. Pokud budete dobří, nahnou na vás všechnu práci. Pokud budete sakra dobří, nahnou ji na někoho jiného. Býci, nepodceňujte úsloví „Hop na krávu, už je tele“. Někdy to totiž platí. Anebo budete platit vy. Raci, teď máte možnost dostat se mezi elitu. Protože dokážete otevřít dveře hlubšímu poznání okolního světa, uvidíte, že štěstí nezávisí na penězích. Ale v limuzíně se pláče líp než v autobuse. Panny: hvězdy praví, že v květnu a červnu budete mít tendenci nazývat věci pravými jmény. Pro dobrou věc budete schopny v tomto čase nasadit i vlastní život, pokud nebudete mít k dispozici život někoho jiného. Lvi, skromnost šlechtí ty, kteří sedí na trůně úctyhodných zásluh a hrdých skutků. Těm, kteří sedí na hromadě zpackaných předsevzetí, šlechtění nepomůže. Zapomeňte na své zlozvyky a soustřeďte se na dobrozvyky. Váhy, pokud jste měly někdy ambice sdělit něco světu, vězte, že i když nemáte žádné klady, máte aspoň předpoklady. Vaše myšlenky jsou skvěle vybroušené diamanty, často ovšem falešné. To však zjistíte, až je vyslovíte. Někdy ani to ne. Kozorozi, špatná zpráva je, že v roce 2017 se na vás budou snažit vyvrát všelijací podvodníci, proti kterým budete muset bojovat. Unavenému koni je i ocas těžký. Štíři, hvězdy předznamenávají bohatou úrodu a pozitivní světlo. Vítězství vás proto jistě nemine. Ovšem jediný způsob, jak zvítězit, je vyhrát. Ryby, máme pro vás dobrou zprávu: nastávající období bude zdrojem skutečné životní energie. Často si čistíte zuby a myjete uši, neboť pomněte, že ryba smrdí od hlavy. Lze tedy očekávat úspěch, ale představte si, že toho, čeho máte plná ústa, mohu mít jiní plné zuby.

A co se bude dít ve světě? Ve Skotsku začnou v červnu obnovovat Hadriánův val — zeď na pomezí Anglie a Skotska. Tentokrát ovšem z opačných důvodů. Skotové se rozhodnou oddělit se od Anglie a připojit se k Unii, a tak se budou obávat velkého náporu eurooptimistických Anglosasů toužících migrovat do Nezávislého Skotska.

A co v přírodě? Lišky narozené ve znamení Raka a Lva budou dávat dobrou noc a všechny lišky narozené ve znamení Berana až Vodnáře budou chválit svůj ohon. Mnoho psů v honitbách bude způsobovat zajícovu smrt. Vědecký tým Mendělejevovy periodické univerzity zjistí, že světlé krávy spávají otočeny hlavou k severu, zatím co černé krávy hlavou k jihu. Ovšem po tmě je každá kráva černá. Ale prokáže se, že také černá kráva bílé mléko dává.

